

บทที่ 3

รายจ่ายภาครัฐกับการพัฒนาเศรษฐกิจ

รายจ่ายภาครัฐ เป็นเครื่องมือทางการคลังที่รัฐบาลใช้เป็นกลไกในการเปลี่ยนแปลง ภาวะทางเศรษฐกิจให้เป็นไปตามแนวทางที่รัฐบาลต้องการ การวิจัยเรื่อง รายจ่ายภาครัฐ และการลงทุนภาคเอกชนกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย จึงเป็น การศึกษาเพื่อให้ทราบถึงความจำเป็นของรายจ่ายรัฐบาล รวมทั้งผลที่เกิดขึ้นจากการใช้จ่าย ของรัฐบาลที่มีต่อเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม ดังนั้น ขอบเขตของการวิจัยในบทนี้ จึงครอบคลุมถึงเนื้อหาดังต่อไปนี้

ความหมายของรายจ่ายภาครัฐ

คำว่า “รายจ่ายภาครัฐบาล” กับ “รายจ่ายสาธารณะ” เป็นคำที่ใช้แทนกันได้ คำดังกล่าวหมายถึง รายจ่ายที่รัฐบาลได้ใช้จ่ายไปเพื่อการบริหารอันเป็นภาระหน้าที่ ของรัฐบาลโดยทั่วไปและเพื่อจัดให้มีสินค้าและบริการอันเป็นประโยชน์แก่ประชาชน และประเทศโดยรวม สามารถจำแนกออกเป็น 3 แนวทาง ดังนี้ (เกริกเกรียงติ พิพัฒน์เสรีธรรม, 2546, หน้า 368)

1. การใช้จ่ายเพื่อรักษาระดับการดำเนินงานของรัฐบาล เป็นการใช้จ่ายเพื่อรักษา ระดับการดำเนินงานขั้นพื้นฐานให้รัฐบาลสามารถดำเนินงานไปตามปกติ ส่วนใหญ่ จะเป็นรายจ่ายประจำของรัฐบาล เช่น การใช้จ่ายด้านการบริหาร การใช้จ่ายด้านการรักษา ความสงบภายในและการป้องกันประเทศ เป็นต้น
2. การใช้จ่ายเพื่อผลประโยชน์ทางสังคมส่วนรวม เป็นการใช้จ่ายในกิจกรรม ต่าง ๆ ทางด้านเศรษฐกิจเพื่อให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและระบบเศรษฐกิจ ของประเทศมีเสถียรภาพ มีรายได้ประชาชาติสูงขึ้น การใช้จ่ายในด้านนี้ ได้แก่ การใช้จ่าย เกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรของสังคมและการกระจายรายได้ การใช้จ่ายเกี่ยวกับ

การรักษาเสถียรภาพทางด้านเศรษฐกิจและการสร้างความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ การใช้จ่ายด้านนี้ส่วนใหญ่เป็นการใช้จ่ายเกี่ยวกับการลงทุนของรัฐบาล

3. การใช้จ่ายเพื่อช่วยเหลือต่างประเทศ ในปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ในโลก

ไม่สามารถอยู่ลำพังเพียงประเทศเดียวได้ แต่จะต้องมีการติดต่อคบหาสมาคมกับประเทศต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง หรืออื่น ๆ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางการค้า อิทธิพลทางการเมือง หรือความสงบสุขของโลก รัฐบาลของประเทศที่พัฒนาแล้ว หรือประเทศที่มีบทบาททางเศรษฐกิจหรือการเมืองในระดับโลก มักจะให้ความช่วยเหลือประเทศที่ด้อยพัฒนาหรือประเทศเล็ก ๆ โดยอาจให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศนั้นโดยตรงหรือผ่านองค์การระหว่างประเทศก็ได้ ทั้งนี้ การช่วยเหลือดังกล่าวนี้ ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศ

ความสำคัญของรายจ่ายภาครัฐ

การดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐบาลจะต้องมีรายจ่าย โดยปกติรัฐบาลจะดำเนินการใช้จ่ายเงินตามแผนที่กำหนดไว้ในงบประมาณประจำปี ในระบบเศรษฐกิจ การใช้จ่ายของรัฐบาลมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะรัฐบาลจะเป็นผู้ใช้จ่ายรายใหญ่ของประเทศ การที่รัฐบาลเพิ่มหรือลดค่าใช้จ่ายจะมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ ดังนั้น จึงสรุปความสำคัญของรายจ่ายของรัฐบาลได้ ดังนี้ (นคร ยิ้มศิริวัฒน์, 2548, หน้า 69-70)

1. การใช้จ่ายเพื่อจัดหาสินค้าและบริการ ในการดำเนินการให้บรรลุตามนโยบายที่รัฐบาลได้ให้สัตยาบันไว้กับประชาชน รัฐบาลจำเป็นต้องจัดหาสินค้าและบริการบางอย่างให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าสาธารณะ (public good) เช่น การรักษาความปลอดภัยของประเทศ การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ เป็นต้น สินค้าที่เป็นสินค้าสาธารณะ หากให้เอกชนดำเนินการผลิตเองอาจมีปริมาณที่ไม่เหมาะสม เกิดปัญหาระหว่างประเทศ หรือเกิดความเสื่อมโทรมในสังคม หรืออาจทำให้สวัสดิภาพประชาชนลดลง การใช้จ่ายเพื่อจัดหาสินค้าและบริการของรัฐบาลจะมากน้อยเพียงไร ขึ้นกับระบบเศรษฐกิจของประเทศนั้น ๆ ด้วย ถ้ารัฐบาลอยู่ในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม

(capitalist economic system) รายจ่ายของรัฐบาลจะมีน้อยและเอกชนจะใช้จ่ายมากขึ้น ในกรณีที่ป็นรัฐบาลอยู่ในระบบสังคมนิยม (socialist economic system) รายจ่ายเพื่อจัดหาสินค้าและบริการจะมีมาก เนื่องจากรัฐบาลเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมการผลิตและการจำหน่ายส่วนใหญ่ และในกรณีที่รัฐบาลอยู่ในระบบเศรษฐกิจแบบผสม (mixed economic system) รายจ่ายของรัฐบาลในระบบเศรษฐกิจจะมีมากกว่าแบบทุนนิยม แต่จะน้อยกว่าระบบสังคมนิยม

2. การใช้จ่ายรัฐบาลก่อให้เกิดการจ้างงาน รายได้ และผลผลิต เมื่อรัฐบาลใช้จ่ายเงินในการผลิตสินค้าและบริการจะก่อให้เกิดการจ้างงาน เมื่อคนมีงานทำก็จะมีรายได้ ในขณะที่เดียวกันสินค้าที่รัฐบาลผลิตจะเป็นสินค้าขั้นกลาง (intermediate goods) เช่น กระแสไฟฟ้า น้ำประปา เป็นต้น สินค้าเหล่านี้จะถูกนำไปใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตสินค้าอื่น ๆ ผลคือ จะมีผลผลิตเกิดขึ้นมากมายจากสินค้าขั้นกลาง ทำให้ผลผลิตประชาชนเพิ่มขึ้น และรัฐบาลก็จะมีรายได้จากภาษีอากรมากขึ้น

3. การใช้จ่ายของรัฐบาลเป็นการช่วยเหลือคนบางกลุ่มเพื่อประโยชน์สุขในสังคม รัฐบาลจ่ายเงินในรูปแบบเงินโอน (transfer payment) เช่น เงินสงเคราะห์ทหารศึก เงินบำเหน็จเงินบำนาญ เงินอุดหนุนเกษตรกร เป็นต้น เป็นรายจ่ายของรัฐบาลที่โอนอำนาจซื้อให้แก่ประชาชนกลุ่มหนึ่ง โดยประชาชนกลุ่มนั้นไม่ได้ก่อให้เกิดผลผลิต แต่เป็นการแบ่งสรรความสุขกันหรือเป็นการตอบแทนความเสียสละของประชาชนกลุ่มนั้น

4. การใช้จ่ายเพื่อจำกัดหรือควบคุมการใช้บริโภคของประชาชน จากการที่รัฐบาลใช้จ่ายเงินออกไปตามโครงการต่าง ๆ มีผลให้เอกชนไม่สามารถใช้จ่ายได้ เนื่องจากทรัพยากรมีจำกัด เมื่อรัฐบาลใช้จ่ายไปแล้วเอกชนก็เสียโอกาสที่จะใช้จ่าย

ลักษณะรายจ่ายของภาครัฐ

การพิจารณาว่า การใช้จ่ายแต่ละรายการหรือแต่ละประเภทของรัฐบาลจะมีผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างไร พิจารณาได้จากการใช้จ่ายในแต่ละประเภทของรัฐบาลจะมีผลต่อการเพิ่มพูนประสิทธิภาพการผลิตของประเทศหรือไม่ ซึ่งแยกพิจารณาได้ดังนี้ (ไพรัช ตระการศิรินันท์, 2548, หน้า 122-124)

1. รายจ่ายที่เพิ่มประสิทธิภาพโดยตรง (productive expenditures) รายจ่ายประเภทนี้จะมีลักษณะเป็นการใช้จ่ายเพื่อการลงทุนของรัฐบาลที่จะช่วยให้ประเทศมีสินค้านำทุน (capital stock) และมีความสามารถในการผลิตเพิ่มขึ้น รายจ่ายที่ช่วยเพิ่มพูนประสิทธิภาพโดยตรง ได้แก่ การลงทุนการผลิตต่าง ๆ เช่น การสร้างถนน การสร้างระบบชลประทาน การสร้างแหล่งพลังงานต่าง ๆ และการค้นคว้าวิจัย นอกจากนี้ ได้แก่ การใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เพิ่มพูนคุณภาพของแรงงานให้ดีขึ้น เช่น รายจ่ายเกี่ยวกับการศึกษา การฝึกอบรม การใช้จ่ายทางการแพทย์และพลาสมาเป็นต้น

2. รายจ่ายที่ไม่ได้เพิ่มพูนประสิทธิภาพโดยตรง (unproductive expenditures) รายจ่ายประเภทนี้ส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของรัฐบาล ซึ่งมีได้มีส่วนเพิ่มพูนประสิทธิภาพโดยตรงของประเทศ เช่น การรักษาความสงบภายใน และการใช้จ่ายเกี่ยวกับการบริหารงานของรัฐบาลในระดับต่าง ๆ เป็นต้น การใช้จ่ายที่มีได้เพิ่มพูนประสิทธิภาพการผลิตโดยตรงนี้ ก็มีความสำคัญมาก ต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ และความกินดีอยู่ดีของประชาชนด้วย ทั้งนี้ เพราะรายจ่ายประเภทนี้ เช่น การป้องกันประเทศ หรือการรักษาความสงบภายในนั้น ย่อมมีส่วนสำคัญในการช่วยให้การผลิตของประเทศดำเนินไปด้วยความราบรื่น

ผลของรายจ่ายของภาครัฐ

การใช้จ่ายของรัฐบาลจะมีผลต่าง ๆ ดังนี้ (นคร ยัมศิริวิวัฒน์, 2548, หน้า 77-79)

1. ผลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) และเศรษฐกิจโดยรวม ซึ่งปกติ GNP ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ การบริโภคของประชาชน (C) การลงทุนของเอกชน (I) การใช้จ่ายของรัฐบาล (G) และภาคต่างประเทศ (F) หรือเขียนในรูปสมการได้ดังนี้

$$GNP = C + I + G + F$$

ดังนั้น การที่รัฐบาลลดการใช้จ่าย (G) จะมีผลให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) ลดลงด้วย และหากรัฐบาลเพิ่มการใช้จ่าย (G) จะมีผลให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) เพิ่มขึ้นด้วย ผลการใช้จ่ายเงินของรัฐบาลจะมีผลมากน้อยอย่างไร ขึ้นอยู่กับวิธีการใช้จ่ายเงินของรัฐบาล และวิธีแสวงหารายได้ของรัฐบาลเป็นสำคัญ

2. ผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สำหรับประเทศด้อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนา การใช้จ่ายเงินของรัฐบาลจะมีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก ผลจากการศึกษาของ Lin (1994) พบว่า ในช่วงปี ค.ศ. 1960-1985 รายจ่ายของรัฐบาลของ 62 ประเทศ เป็นประเทศกำลังพัฒนา 42 ประเทศ และประเทศพัฒนาแล้ว 20 ประเทศ รายจ่ายของรัฐบาลมีผลกระทบต่อ การเติบโตทางเศรษฐกิจในทิศทางเดียวกัน โดยรายจ่ายที่ก่อให้เกิด ผลผลิตหรือรายจ่ายในการลงทุนของรัฐบาลจะมีผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจทั้งในประเทศกำลังพัฒนาและประเทศที่พัฒนาแล้ว ส่วนรายจ่ายเพื่อการบริโภค ไม่มีผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศพัฒนาแล้ว แต่สำหรับ ประเทศกำลังพัฒนาจะมีผลกระทบในระยะสั้น

3. ผลต่อการกระจายรายได้ รัฐบาลใช้การใช้จ่ายของรัฐบาลดำเนินการในการ- กระจายรายได้ ดังนี้

3.1 ดำเนินการใช้จ่ายเพื่อประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่ เช่น การจัดรูปที่ดิน เพื่อการเกษตร การปฏิรูปที่ดินอุดหนุนแก่เกษตรกร เป็นแหล่งเงินทุนราคาถูก ปัจจัยการผลิต ต่าง ๆ ราคาถูก การประกันราคาผลผลิต

3.2 ดำเนินการใช้จ่ายในการศึกษา รัฐบาลต้องพยายามให้ประชาชนที่ยากจน มีโอกาสเลื่อนฐานะทางสังคม โดยจัดระบบการศึกษาที่เปิดโอกาสให้แก่คนยากจน สามารถศึกษาต่อจนถึงระดับอุดมศึกษา กระจายทรัพยากรการศึกษาออกไปยังชนบท ให้ทั่วถึง

3.3 ดำเนินการใช้จ่ายในด้านสาธารณสุข รัฐบาลจะต้องช่วยเหลือคนจน โดยพยายามให้ได้รับการรักษาพยาบาลฟรีหรือมีค่าใช้จ่ายน้อย

3.4 การใช้จ่ายให้คนบางกลุ่มหรือบางพื้นที่ที่ไม่สามารถช่วยตนเองได้ รัฐบาล ต้องให้ความช่วยเหลือให้สามารถพึ่งตนเองได้

4. ผลด้านอื่น ๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจจากเกษตรไปสู่ อุตสาหกรรม การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การที่รัฐใช้จ่ายเพื่อพัฒนาผลให้มีการอพยพ จากชนบทเข้าสู่เมือง สังคมชนบทถูกเปลี่ยนเป็นสังคมเมืองมากขึ้น และโครงสร้าง ทางการเมืองเปลี่ยนแปลงไป รัฐบาลต้องจ่ายเงินเพื่อสนับสนุนพรรคการเมือง

ให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็งสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้ต่อเนื่อง และประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้น

การจำแนกประเภทรายจ่ายของภาครัฐ

การจำแนกประเภทรายจ่ายของรัฐบาลไทยในส่วนนี้จะจำแนกเฉพาะรายจ่ายของรัฐบาลกลาง เนื่องจากรัฐบาลกลางมีอำนาจในการควบคุมการบริหารงานทางการคลังเกือบทั้งหมดของภาครัฐบาล ซึ่งรายจ่ายของรัฐบาลกลางสามารถจำแนกได้ดังนี้ (สุพิศตรา ราชรักษ์, 2548, หน้า 127-131)

การจำแนกรายจ่ายตามลักษณะงาน (*functional classification*)

การจำแนกรายจ่ายตามลักษณะงาน เป็นการแสดงรายจ่ายตามวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐบาล โดยยึดถือหลักการในการจำแนกรายจ่ายรัฐบาลของสำนักงานสถิติแห่งสหประชาชาติ ซึ่งได้จำแนกการดำเนินงานของรัฐบาลตามวัตถุประสงค์อย่างกว้างขวางออกเป็นด้านต่าง ๆ 14 ด้าน ภายใต้ลักษณะงาน 4 ประเภท ดังนี้

1. รายจ่ายด้านการบริหารทั่วไป ประกอบด้วยรายจ่ายดังต่อไปนี้
 - 1.1 รายจ่ายด้านการบริหารทั่วไปของรัฐบาล เป็นรายจ่ายเกี่ยวกับการบริหารงานธุรการของกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ รายจ่ายทางด้านการบริหารงานการคลัง และการบริหารต่างประเทศ และรายจ่ายการบริหารงานด้านอื่น ๆ
 - 1.2 รายจ่ายด้านการป้องกันประเทศ เป็นรายจ่ายในด้านการป้องกันประเทศ เพื่อรักษาความเป็นเอกราชของชาติ ซึ่งได้แก่ รายจ่ายในการบริหารงานด้าน การทหาร และการป้องกันประเทศจากศัตรูภายนอก
 - 1.3 รายจ่ายด้านการรักษาความสงบภายใน เป็นรายจ่ายการบริหารงานทั่วไป ของกิจการตำรวจ กิจการราชทัณฑ์ กิจการตุลาการ

2. รายงานด้านการบริการชุมชนและสังคม ซึ่งประกอบด้วยรายงาน 5 ด้าน ดังนี้

2.1 รายงานด้านการศึกษา การศึกษาของประชาชนในประเทศเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญ ทำให้ประเทศชาติมีความเจริญทัดเทียมกับอารยประเทศ ดังนั้น รัฐบาลของประเทศต่าง ๆ จึงให้ความสำคัญกับการศึกษาของประชาชนในประเทศตนมาก โดยจะมีการตั้งงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาไว้ในสัดส่วนที่สูงกว่างบประมาณรายจ่ายในด้านอื่น ๆ เพื่อนำงบประมาณดังกล่าวมาใช้จ่ายปรับปรุงและขยายการศึกษาทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นมากขึ้น

2.2 รายงานด้านสาธารณสุข การมีสุขภาพอนามัยที่แข็งแรงสมบูรณ์ของประชาชนเป็นปัจจัยที่มีส่วนช่วยให้ประเทศชาติเจริญรุ่งเรือง เพราะเมื่อประชาชนมีสุขภาพอนามัยดี ก็สามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 รายงานด้านสังคมสงเคราะห์ เป็นรายงานที่ทำให้ประชาชนในประเทศมีชีวิตความเป็นอยู่เท่าเทียมกันมากขึ้น เช่น รายงานเพื่อสงเคราะห์ทหารและตำรวจชายแดน รายงานเพื่อสงเคราะห์คนชราและพิการ เป็นต้น

2.4 รายงานด้านการเคหะและชุมชน เป็นรายงานในด้านการให้ความช่วยเหลือในเรื่องของที่อยู่อาศัยหรืออาคารสงเคราะห์ และรายงานบริการชุมชนด้านต่าง ๆ เช่น การกำจัดขยะมูลฝอยและน้ำเสีย การป้องกันอัคคีภัย และการประปา เป็นต้น

2.5 รายงานด้านการศึกษา วัฒนธรรม และนันทนาการ เป็นรายงานในด้านที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา วัฒนธรรม สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และสาธารณประโยชน์

3. รายงานด้านเศรษฐกิจ เป็นรายงานที่รัฐบาลทุกประเทศให้ความสำคัญ ทั้งนี้เพราะหากเศรษฐกิจของประเทศเจริญรุ่งเรือง ประชาชนในประเทศก็จะมีความเป็นอยู่ดีขึ้น ซึ่งรายงานทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่

3.1 รายงานด้านการเชื้อเพลิงและพลังงาน เป็นรายงานการบริหารงาน การวิเคราะห์ การสำรวจและขุดค้นเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติทางด้านเชื้อเพลิงและพลังงาน เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในประเทศ

3.2 รายงานด้านการเกษตร เป็นรายงานการบริหารงานการศึกษา ค้นคว้า วิจัยทางด้านกลไกกรรม ป่าไม้ ประมง และปศุสัตว์

3.3 รายงานด้านการเมืองแร่ ทรัพยากร การอุตสาหกรรมและการโยธา เป็นรายงานการบริหารงาน การสำรวจ ขุดแร่ การค้นคว้าทางอุตสาหกรรมและเหมืองแร่ รวมทั้งการประดิษฐ์กรรมต่าง ๆ

3.4 รายงานด้านการคมนาคมขนส่งและการสื่อสาร เป็นรายงานการบริหารงาน การศึกษา ค้นคว้า วิจัย ด้านการขนส่งทั้งทางน้ำ ทางอากาศ และทางบก ตลอดจนการสื่อสารที่ใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ

3.5 รายงานด้านการบริการเศรษฐกิจอื่น ๆ เป็นรายงานด้านการพาณิชย์ การท่องเที่ยว และบริการเศรษฐกิจอื่น ๆ

4. รายงานด้านอื่น ๆ ซึ่งประกอบด้วยรายงานด้านต่าง ๆ ดังนี้

4.1 เงินอุดหนุนให้กับท้องถิ่น หมายถึง เงินที่รัฐบาลจ่ายสมทบหรือเงินช่วยเหลือให้กับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมความเจริญของท้องถิ่น ให้มีการขยายตัวมากขึ้น เช่น เงินอุดหนุนให้กับ โรงเรียนและ โรงพยาบาลในท้องถิ่น เป็นต้น

4.2 เงินอุดหนุนให้กับองค์กรอื่น ๆ ได้แก่ เงินสมทบหรือเงินช่วยเหลือให้กับ องค์กรระหว่างประเทศ เงินสมทบหรือเงินช่วยเหลือให้กับหน่วยงานของรัฐ เงินสมทบหรือเงินช่วยเหลือให้กับหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญ และเงินสมทบหรือเงินช่วยเหลือให้กับเอกชน

เมื่อพิจารณาการใช้จ่ายของรัฐบาลตั้งแต่ปีงบประมาณ 2533-2552 (ดูตาราง 3) พบว่า ในช่วงปีงบประมาณ 2533 รัฐบาลใช้จ่ายทั้งสิ้น 335,000 ล้านบาท โดยใช้จ่ายในด้านการบริหารชุมชนและสังคมมากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา คือ การบริหารทั่วไป ด้านการเศรษฐกิจ และการดำเนินการด้านอื่น ๆ ซึ่งในแต่ละปีการใช้จ่ายของรัฐบาล มีแนวโน้มสูงขึ้น ทำให้ปีงบประมาณ 2552 รัฐบาลมีค่าใช้จ่าย 1,835,000 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ 2551 ที่รัฐบาลใช้จ่าย 1,660,000 ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2552 มีงบประมาณประเภทการบริหารชุมชนและสังคมยังคงมากที่สุดถึง 765,981.9 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 41.7 รองลงมา คือ การบริหารทั่วไป 377,514.7 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 20.6 การดำเนินงานอื่น 373,910.5 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 20.4 ตามลำดับ

และการเศรษฐกิจมีน้อยที่สุด 317,592.9 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 17.3 ในส่วนงบประมาณ
รายจ่ายประเภทการบริการชุมชนและสังคมสูงกว่างบประมาณรายจ่ายในด้านอื่น ๆ
เนื่องจากรัฐบาลสนับสนุนทางการศึกษา และพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนในด้าน
ต่าง ๆ มากขึ้น ซึ่งจะเห็นได้ว่า นับตั้งแต่ปีงบประมาณ 2533-2552 งบประมาณรายจ่าย
ประเภทนี้เพิ่มสูงขึ้นมาก

ตาราง 3

งบประมาณรายจ่าย จำแนกตามลักษณะงานปีงบประมาณ 2533-2552

หน่วย : ล้านบาท

ปี พ.ศ.	การบริหารทั่วไป		การบริการชุมชน และสังคม		การเศรษฐกิจ		การดำเนินงาน ด้านอื่น		รวมทั้งสิ้น
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน
2533	81,298.0	24.2	100,220.0	29.9	70,204.0	21.0	83,278.0	24.9	335,000.0
2534	97,153.0	25.1	126,089.0	32.5	85,686.0	22.1	78,571.0	20.3	387,500.0
2535	115,816.0	25.1	141,602.0	30.8	113,247.0	24.6	89,735.0	19.5	460,400.0
2536	137,076.1	24.5	189,553.3	33.8	142,956.4	25.5	90,414.2	16.2	560,000.0
2537	150,517.9	24.4	212,908.4	34.6	165,556.5	26.9	87,017.2	14.1	616,000.0
2538	159,809.0	22.4	255,007.5	35.6	193,110.9	27.0	107,072.6	15.0	715,000.0
2539	191,870.0	22.8	324,162.9	38.4	243,508.0	28.9	83,659.1	9.9	843,200.0
2540	192,302.4	20.8	374,663.1	40.5	268,561.2	29.0	89,473.3	9.7	925,000.0
2541	172,198.9	20.7	357,002.1	43.0	215,397.0	26.0	85,382.0	10.3	830,000.0
2542	163,650.6	19.8	347,904.7	42.2	199,676.7	24.2	113,766.0	13.8	825,000.0
2543	175,488.8	20.4	374,840.7	43.6	190,176.7	22.1	119,493.8	13.9	860,000.0
2544	178,642.7	19.7	382,398.2	42.0	205,094.5	22.5	143,864.6	15.8	910,000.0
2545	184,535.4	18.0	426,517.1	41.7	239,247.0	23.4	172,229.0	16.9	1,023,000.0
2546	190,756.5	19.1	421,130.6	42.1	206,219.2	20.6	181,793.7	18.2	999,900.0
2547	209,296.3	18.0	470,096.1	40.4	282,325.2	24.3	201,782.4	17.3	1,163,500.0
2548	211,041.2	16.9	466,546.5	38.1	296,571.2	23.7	266,052.9	21.3	1,250,000.0
2549	241,660.9	17.8	543,505.3	39.9	339,783.5	25.0	235,050.3	17.3	1,360,000.0
2550	284,170.1	18.2	655,123.2	41.8	332,282.9	21.2	294,623.8	18.8	1,566,200.0
2551	328,435.1	19.8	693,976.6	41.8	320,416.4	19.3	317,171.9	19.1	1,660,000.0
2552	377,514.7	20.6	765,981.9	41.7	317,592.9	17.3	373,910.5	20.4	1,835,000.0
เฉลี่ย		20.9		38.7		23.7		27.7	

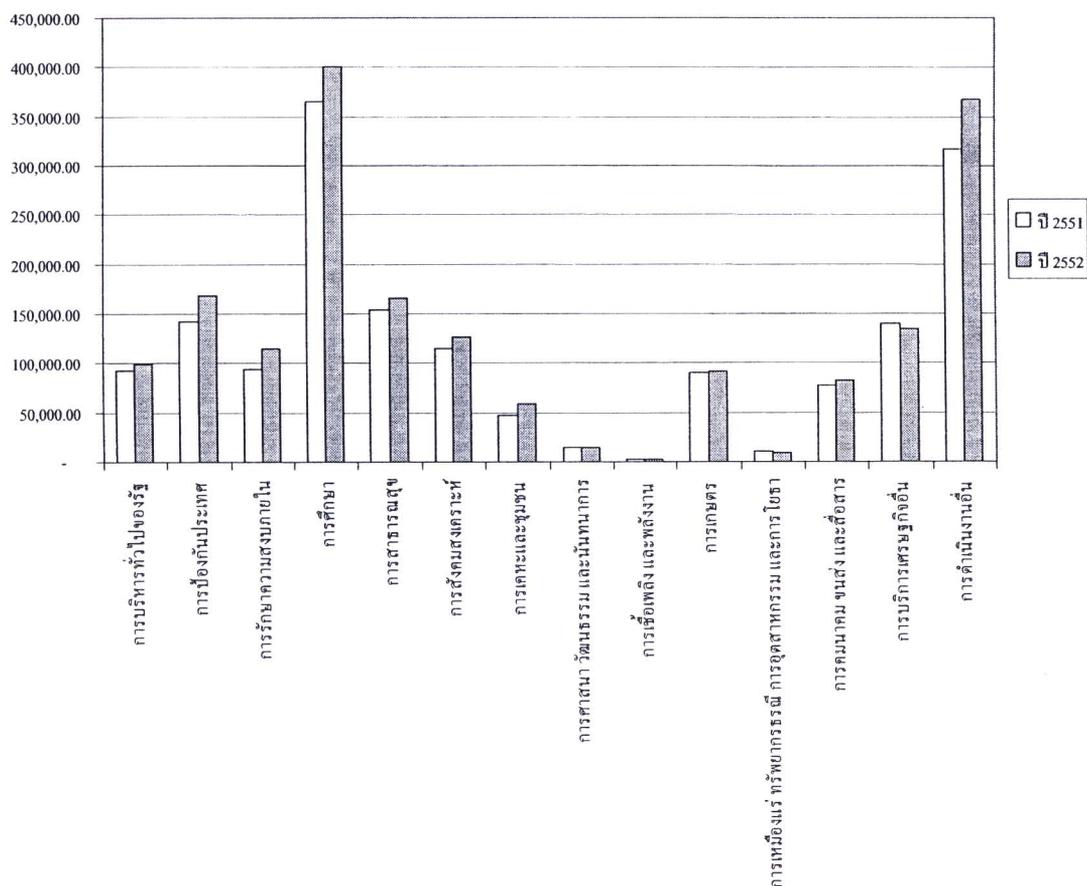
ที่มา. จาก งบประมาณ โดยสังเขปประจำปีงบประมาณ 2533-2552, โดย สำนักงบประมาณ
สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554, ค้นเมื่อ 29 สิงหาคม 2554, จาก [http://www.bb.go.th/bbhome/
index.asp](http://www.bb.go.th/bbhome/index.asp)

ตาราง 4

เปรียบเทียบงบประมาณรายจ่าย จำแนกตามลักษณะงานปีงบประมาณ 2551-2552

ลักษณะงาน	ปีงบประมาณ				ปีงบประมาณ 2552 เทียบกับ ปีงบประมาณ 2551	
	2551		2552		จำนวน	ร้อยละ
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
1. การบริหารทั่วไป	328,435.1	19.8	381,782.0	20.8	53,346.9	16.2
1.1 การบริหารทั่วไปของรัฐ	92,432.5	5.6	98,596.6	5.4	6,164.1	6.7
1.2 การป้องกันประเทศ	142,291.6	8.6	168,231.8	9.2	25,940.2	18.2
1.3 การรักษาความสงบภายใน	93,711.0	5.6	114,953.6	6.2	21,242.6	22.7
2. การบริการชุมชนและสังคม	693,976.6	41.8	764,685.4	41.7	70,708.8	10.2
2.1 การศึกษา	364,634.2	22.0	400,232.2	21.8	35,598.0	9.8
2.2 การสาธารณสุข	154,140.4	9.3	165,537.5	9.0	11,397.1	7.4
2.3 การสังคมสงเคราะห์	115,086.4	6.9	126,131.3	6.9	11,044.9	9.6
2.4 การเคหะและชุมชน	46,386.0	2.8	58,683.0	3.2	12,297.0	26.5
2.5 การศาสนา วัฒนธรรม และนันทนาการ	46,386.0	0.8	14,201.4	0.8	371.8	2.7
3. การเศรษฐกิจ	320,416.4	19.3	320,259.7	17.5	-156.7	0.0
3.1 การเชื้อเพลิงและพลังงาน	3,217.0	0.2	3,170.3	0.2	-46.7	-1.5
3.2 การเกษตร	89,604.0	5.4	90,993.9	5.0	1389.9	1.6
3.3 การเหมืองแร่ ทรัพยากรธรณี อุตสาหกรรม และการโยธา	10,513.5	0.6	9,541.4	0.5	-972.1	-9.2
3.4 การคมนาคมขนส่ง	77,026.5	4.7	81,836.6	4.5	4,801.1	6.2
3.5 การบริการเศรษฐกิจอื่น	140,055.4	8.4	134,717.5	7.3	-5,337.9	-3.8
4. อื่น ๆ	317,171.9	19.1	368,272.9	20.0	51,101.0	16.1
4.1 การดำเนินงานอื่น	317,171.9	19.1	368,272.9	20.0	51,101.0	16.1
รวมทั้งสิ้น	1,660,000.0	100.0	1,835,000.0	100.0	175,000.0	10.5

ที่มา. จาก งบประมาณ โดยสังเขปประจำปีงบประมาณ 2533-2552, โดย สำนักงบประมาณ
สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554, ค้นเมื่อ 29 สิงหาคม 2554, จาก [http://www.bb.go.th/bbhome/
index.asp](http://www.bb.go.th/bbhome/index.asp)

ภาพ 2 งบประมาณรายจ่ายปีงบประมาณ 2551-2552 จำแนกตามลักษณะงาน

การจำแนกรายจ่ายตามลักษณะเศรษฐกิจ (economic classification)

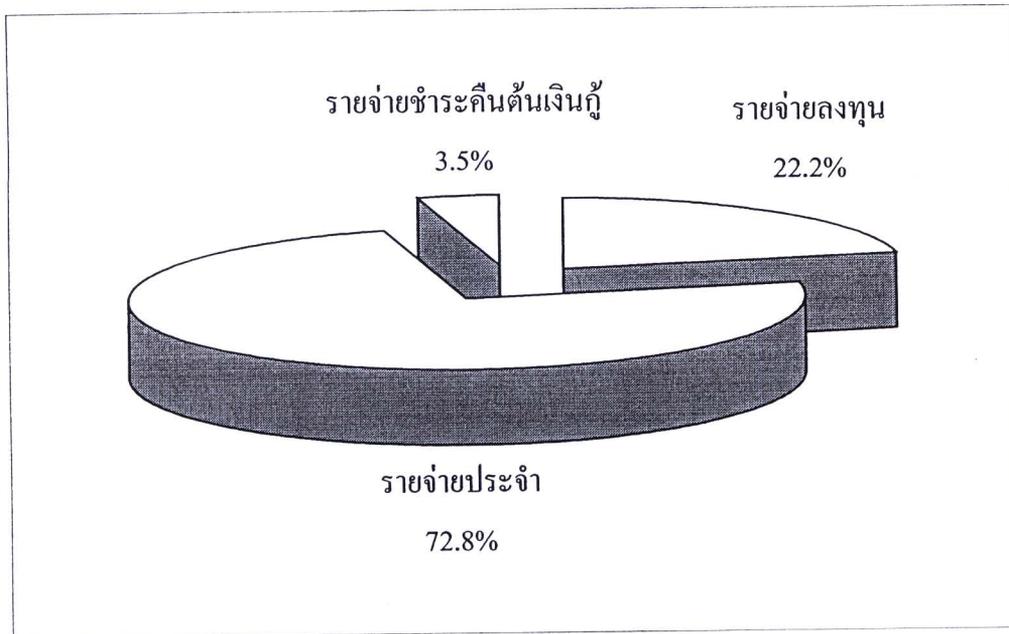
การจำแนกรายจ่ายตามลักษณะทางเศรษฐกิจ สามารถจำแนกรายจ่ายของรัฐบาลไทย ออกเป็น 2 ด้านใหญ่ ๆ ต่อไปนี้

1. รายจ่ายด้านการลงทุน (capital expenditure) หมายถึง รายจ่ายเพื่อสร้างความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ เช่น รายจ่ายเพื่อให้ได้มาซึ่งครุภัณฑ์ ที่ดิน และสิ่งก่อสร้าง เป็นต้น ซึ่งถือว่าเป็นการสะสมทุนของรัฐบาล

2. รายจ่ายประจำ (current expenditure) หมายถึง รายจ่ายเพื่อใช้ในการบริหารงานประจำของรัฐบาล ซึ่งประกอบด้วย รายจ่ายในการบริโภคของรัฐบาล (consumption

expenditure) เช่น เงินเดือน ค่าจ้าง และรายจ่ายบริการอื่น เพื่อเป็นสวัสดิการแก่ผู้ปฏิบัติ ให้แก่รัฐบาล เป็นต้น และรวมทั้งรายจ่ายเงินโอนของรัฐบาล (transfer expenditure) เช่น เงินบำเหน็จบำนาญ เงินช่วยเหลือแก่มูลนิธิหรือองค์กรการกุศลเพื่อประโยชน์สาธารณะ เป็นต้น

เมื่อพิจารณาการใช้รายจ่ายของภาครัฐ จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจในช่วง ปีงบประมาณ 2533-2552 (ดูตาราง 5) พบว่า งบประมาณรายจ่ายของรัฐบาลมีแนวโน้ม เพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งงบประมาณรายจ่ายรวมในปีงบประมาณ 2533 จำนวน 336,507.5 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น 1,835,000.0 ล้านบาท ในปีงบประมาณ 2552 เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนของ งบประมาณแต่ละประเภทกับงบประมาณรายจ่ายทั้งหมดพบว่า งบประมาณส่วนใหญ่ ใช้ในด้านรายจ่ายประจำ รองลงมา คือ ด้านรายจ่ายลงทุน และสุดท้าย คือ รายจ่ายชำระ คืนต้นเงินกู้ ซึ่งคูได้จากงบประมาณปี 2552 มีงบประมาณรายจ่ายรวม 1,835,000.0 ล้านบาท โดยมีงบประมาณด้านรายจ่ายประจำมากที่สุด 1,336,269.2 ล้านบาท คิดเป็น ร้อยละ 74 รองลงมา เป็นงบประมาณด้านรายจ่ายลงทุน 407,514.5 ล้านบาท คิดเป็น ร้อยละ 22 และงบประมาณด้านรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ มีน้อยที่สุด 63,676.1 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 4 (ดูภาพ 3)

ภาพ 3 งบประมาณรายจ่าย จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจปีงบประมาณ 2552

ที่มา. จาก งบประมาณ โดยสังเขปประจำปีงบประมาณ 2533-2552, โดย สำนักงบประมาณ
สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554, ค้นเมื่อ 29 สิงหาคม 2554, จาก [http://www.bb.go.th/bbhome/
index.asp](http://www.bb.go.th/bbhome/index.asp)

ตาราง 5

งบประมาณรายจ่าย จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจปีงบประมาณ 2533-2552

หน่วย : ล้านบาท

ปี พ.ศ.	รายจ่ายลงทุน		รายจ่ายประจำ		รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้		รวมทั้งสิ้น
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
2533	82,034.4	24.5	229,057.5	68.0	25,415.6	7.6	336,507.5
2534	105,647.6	27.3	261,932.2	67.6	19,920.2	5.1	387,500.0
2535	130,652.6	28.4	301,818.2	65.5	27,929.2	6.1	460,400.0
2536	171,606.7	30.6	351,060.8	62.7	37,332.5	6.7	560,000.0
2537	212,975.6	34.1	376,382.3	60.2	35,642.1	5.7	625,000.0
2538	253,839.8	35.5	434,383.3	60.8	26,776.9	3.7	715,000.0
2539	327,288.6	38.8	482,368.2	57.2	33,543.2	4.0	843,200.0
2540	380,050.0	41.1	520,453.1	56.3	24,496.1	2.6	925,000.0
2541	279,258.1	33.6	519,505.8	62.6	31,236.1	3.8	830,000.0
2542	233,534.7	28.3	586,115.1	71.1	5,350.2	0.6	825,000.0
2543	217,097.6	25.2	635,585.1	73.9	7,317.3	0.9	860,000.0
2544	218,579.2	24.0	679,286.5	74.7	12,135.3	1.3	910,000.0
2545	224,725.4	22.0	772,605.7	75.5	25,668.9	2.5	1,023,000.0
2546	211,493.5	21.1	753,454.7	75.4	34,951.8	3.5	999,990.0
2547	292,800.2	25.2	836,544.4	71.9	34,155.1	2.9	1,163,500.0
2548	318,672.0	25.5	881,251.7	70.5	50,076.3	4.0	1,250,000.0
2549	358,335.8	26.3	958,477.0	70.5	43,187.2	3.2	1,360,000.0
2550	374,721.4	24.0	1,135,988.1	72.5	55,490.5	3.5	1,566,200.0
2551	400,483.9	24.0	1,213,989.1	73.1	45,527.0	2.8	1,660,000.0
2552	407,514.5	22.0	1,336,269.2	74.0	63,676.1	4.0	1,835,000.0

ที่มา. จาก งบประมาณ โดยสังเขปประจำปีงบประมาณ 2533-2552, โดย สำนักงบประมาณ
สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554, ค้นเมื่อ 29 สิงหาคม 2554, จาก [http://www.bb.go.th/bbhome/
index.asp](http://www.bb.go.th/bbhome/index.asp)

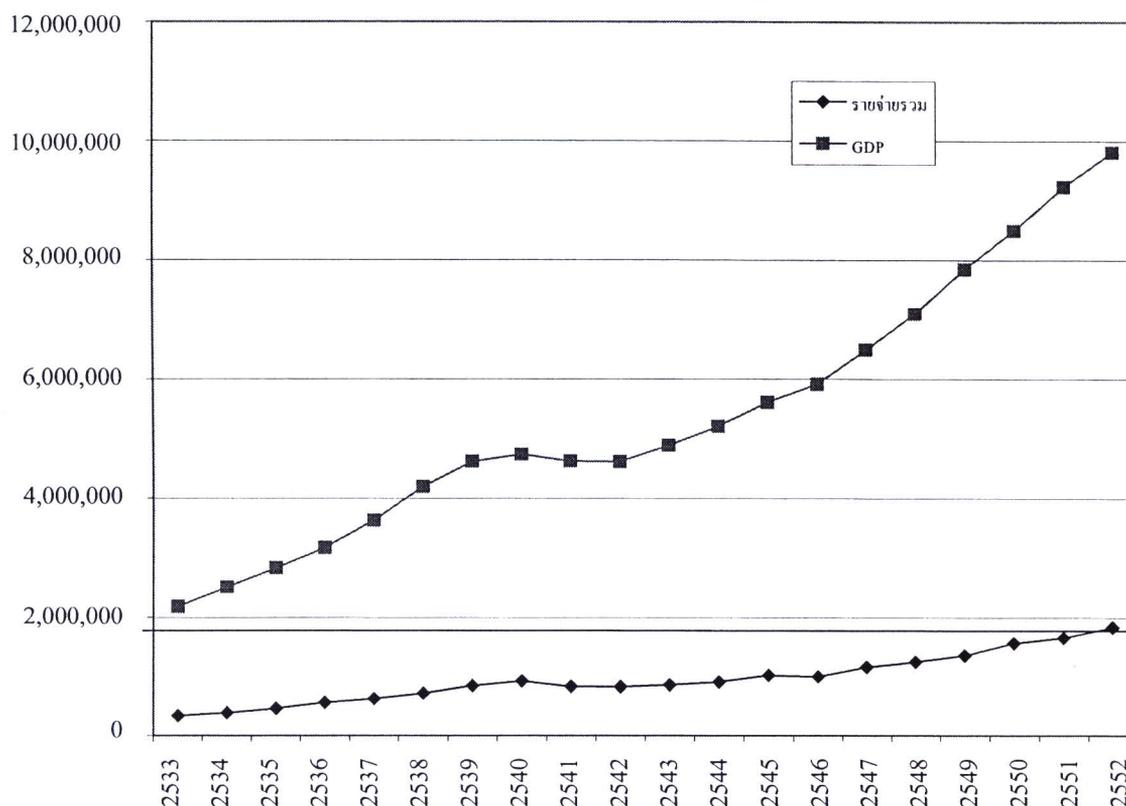
ตาราง 6

เปรียบเทียบงบประมาณรายจ่ายกับผลิตภัณฑ์ภายในประเทศเบื้องต้นปีงบประมาณ
2533-2552

หน่วย : ล้านบาท

ปีงบประมาณ	รายจ่ายรวม	ผลิตภัณฑ์ภายในประเทศเบื้องต้น	ร้อยละ
2533	336,507.5	2,183,545.0	15.4
2534	387,500.0	2,506,635.0	15.5
2535	460,400.0	2,830,914.0	16.3
2536	560,000.0	3,170,258.0	17.7
2537	625,000.0	3,634,496.0	17.2
2538	715,000.0	4,192,697.0	17.1
2539	843,200.0	4,622,832.0	18.2
2540	925,000.0	4,740,249.0	19.5
2541	830,000.0	4,628,431.0	17.9
2542	825,000.0	4,615,388.0	17.9
2543	860,000.0	4,890,700.0	17.6
2544	910,000.0	5,208,600.0	17.5
2545	1,023,000.0	5,614,900.0	18.2
2546	999,900.0	5,917,369.0	16.9
2547	1,163,500.0	6,489,479.0	17.9
2548	1,250,000.0	7,092,898.0	17.6
2549	1,360,000.0	7,841,297.0	17.3
2550	1,566,200.0	8,493,311.0	18.4
2551	1,660,000.0	9,232,200.0	18.0
2552	1,835,000.0	9,813,800.0	18.7

ที่มา. จาก งบประมาณ โดยสังเขปประจำปีงบประมาณ 2533-2552, โดย สำนักงบประมาณ
สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554, ค้นเมื่อ 29 สิงหาคม 2554, จาก [http://www.bb.go.th/bbhome/
index.asp](http://www.bb.go.th/bbhome/index.asp)

ภาพ 4 เปรียบเทียบงบประมาณรายจ่ายกับผลิตภัณฑ์ภายในประเทศเบื้องต้น
ปีงบประมาณ 2533-2552

บทบาทของภาครัฐในระบบเศรษฐกิจ

รัฐบาลของแต่ละประเทศเป็นองค์กรขนาดใหญ่ ซึ่งสามารถมองได้ในแง่ของผู้ประกอบการ ผู้บริโภค ตลอดจนความสามารถในการกำหนดนโยบายและเครื่องมือด้านนโยบาย (policy instruments) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้านเป้าหมายต่าง ๆ ตามที่ต้องการ บทบาทของรัฐบาลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในการเพิ่มประสิทธิภาพของปัจจัยต่าง ๆ ที่จะก่อให้เกิดผลในการพัฒนาเศรษฐกิจ มีดังต่อไปนี้ (สุนทร ราชวงศ์ศึก, 2533, หน้า 42-43)

1. บทบาทในการเพิ่มอัตราการสะสมทุน ในการเพิ่มเงินออมภาครัฐบาล (government savings) และการเพิ่มเงินออมภาคเอกชน
2. มาตรการในการเพิ่มการลงทุน โดยรัฐเป็นผู้ประกอบการตัวเอง รัฐลงทุน สร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับการลงทุนภาคเอกชน บทบาทของรัฐกับการพัฒนาระบบธนาคาร และมาตรการด้านนโยบายภาษีอากร
3. การเปลี่ยนแปลงเทคนิคการผลิต (technology change) ส่งเสริมการวิจัย ประเภทต่าง ๆ เช่น โครงการวิจัยด้านเกษตรกรรม เพื่อศึกษาค้นคว้า พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ที่เหมาะกับสภาพดิน ฟ้า อากาศ ของประเทศ เป็นต้น
4. การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของแรงงาน โดยการให้การศึกษาและฝึกอบรม ด้านต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของแรงงาน
5. บทบาทของรัฐด้านการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อควบคุมการใช้ทรัพยากรของภาคเอกชน และเพื่อจัดสรรทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน
6. บทบาทด้านกระจายความเป็นธรรม (distributional goals) ยกฐานะทางเศรษฐกิจของคนในสังคมให้ดีขึ้น โดยการให้มีที่อยู่อาศัย การศึกษา และสาธารณสุข และสร้างระบบภาษีอากรให้มีความก้าวหน้า

หน้าที่ของรัฐบาลในระบบเศรษฐกิจ

ในการพิจารณาถึงหน้าที่ที่รัฐบาลควรทำนั้น Musgrave (อ้างถึงใน เกริกเกียรติ พิพัฒนเสวีธรรม, 2546, หน้า 7) ได้ให้ความเห็นว่า รัฐบาลควรจะทำหน้าที่ในทางเศรษฐกิจที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้

ประการแรก ทำหน้าที่ในการจัดสรรการใช้ทรัพยากรของสังคม (allocation function) เพื่อผลิตสินค้าหรือบริการสาธารณะ สินค้าเอกชน และบริการอื่น ๆ เพื่อให้มีประสิทธิภาพที่สุด

ประการที่สอง ทำหน้าที่ในการกระจายรายได้และบริการของสังคม (distribution function) เพื่อที่จะให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากสินค้าและบริการอย่างทั่วถึง โดยจัดระบบการกระจายรายได้และความมั่นคง

ประการสุดท้าย ทำหน้าที่ในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ (stabilization function) เพื่อให้การจัดสรรการใช้ทรัพยากรเป็นอย่างมีประสิทธิภาพ และการกระจายรายได้ของสังคมเป็นไปอย่างยุติธรรม โดยรัฐบาลจะต้องพยายามทำให้ระดับการจ้างงานของสังคมอยู่ในอัตราที่สูง พร้อมทั้งทำให้ระดับราคาของสินค้าและบริการทั่วไปมีเสถียรภาพตามสมควร

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-10

ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยทั่วไปพิจารณาได้จากผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1-10 โดยมีรายละเอียด ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554ค)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509)

ประเทศไทยใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อกำหนดแนวทางหลักในการพัฒนาประเทศ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 เป็นแผนที่เน้นการลงทุนในสิ่งก่อสร้างพื้นฐาน ในรูปของระบบคมนาคมและขนส่ง ระบบเขื่อนเพื่อการชลประทานและพลังไฟฟ้า ตลอดจนสาธารณสุขประเภทต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ ส่งเสริมบรรยากาศเพื่อให้มีการลงทุนในภาคอุตสาหกรรม ในขณะที่เดียวกัน ก็เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการขยายตัวของพื้นที่เพาะปลูก ผลของการพัฒนาเศรษฐกิจของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศไทยขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเหมืองแร่ขยายตัวถึงร้อยละ 4.6 และร้อยละ 4.9 ตามลำดับ ในขณะที่เดียวกันผลิตภัณฑ์ภายในประเทศเบื้องต้นเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยถึงร้อยละ 8 ต่อปี คือ เพิ่มจากฐานเศรษฐกิจ

ที่มีมูลค่าการผลิตเพียง 59,000 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2503 เป็น 89,000 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2509 ซึ่งสูงกว่าเป้าหมายที่วางไว้ การจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ในปี พ.ศ. 2503 นับว่าเป็นปัจจัยหลักที่กระตุ้นให้อุตสาหกรรมมีการขยายตัวขึ้นถึงร้อยละ 10.2 ต่อปี นอกจากนี้ การก่อสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานต่าง ๆ ทำให้สาขาก่อสร้างขยายตัวถึงร้อยละ 10.3 ต่อปี และภาวะเศรษฐกิจโลกอยู่ในเกณฑ์ที่ดีส่งผลให้การส่งสินค้าไปยังต่างประเทศขยายตัวถึงร้อยละ 8.6 ซึ่งแสดงว่า มูลค่าสินค้าส่งออกได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว แม้ว่าจะมีการขาดดุลการค้า แต่ดุลการชำระเงินระหว่างประเทศก็มีฐานที่เกินดุล ทำให้เกิดความมั่นคงทางการคลังของประเทศ

การใช้จ่ายของภาครัฐในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 จนถึงปี พ.ศ. 2509 งบประมาณรายจ่ายของภาครัฐเพิ่มขึ้นปีละ 500 ล้านบาท โดยงบพัฒนาเศรษฐกิจ คิดเป็นร้อยละ 19.5 ในปี พ.ศ. 2504 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 28.7 ในปี พ.ศ. 2509

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 ยังคงเน้นการพัฒนาด้านก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานการส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ และการลงทุนในอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้า และยังเน้นการพัฒนาสังคม เพื่อให้ระบบสังคมเจริญก้าวหน้าควบคู่กันไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ส่งเสริมการพัฒนาส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการลงทุนในส่วนภูมิภาคถึงร้อยละ 75 ถึงร้อยละ 80 นอกจากนี้ ยังเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนมากขึ้น และจัดตั้งคณะกรรมการต่าง ๆ ขึ้น เพื่อทำหน้าที่ยกร่างกลยุทธ์การพัฒนารายสาขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาอุตสาหกรรมการค้าและบริการ เศรษฐกิจส่วนรวมของประเทศ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 2 ขยายตัวถึงร้อยละ 7.2 สาขาบริการขยายตัวร้อยละ 8.2 อัตราเงินเฟ้ออยู่ในระดับต่ำเพียงร้อยละ 1.5 แต่การขยายตัวทางเศรษฐกิจไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้เนื่องมาจากราคาข้าวและยางพาราที่เป็นสินค้าออกของไทยลดลงในตลาดโลก การลงทุนจากต่างประเทศลดลง และมีการใช้จ่ายทางทหารของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทยลดลง ในปี พ.ศ. 2514 สัดส่วนการลงทุน

มีถึงร้อยละ 22.97 สูงกว่าสัดส่วนการออม ซึ่งมีมูลค่าร้อยละ 20.4 แสดงให้เห็นว่า ระบบเศรษฐกิจไทยได้เริ่มมีการพึ่งพาเงินออมจากต่างประเทศ เช่น การลงทุนและการกู้ยืมเงินจากต่างประเทศ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในอัตราที่ต้องการ ส่วนทางรายได้ของประชาชนนั้น ปรากฏว่า มีความเหลื่อมล้ำเพิ่มขึ้นในภูมิภาคต่าง ๆ กล่าวคือ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวนครัวเรือนในชนบทที่ยากจนเพิ่มขึ้น ในปี พ.ศ. 2504 ซึ่งมีอยู่ร้อยละ 43 มาเป็นร้อยละ 45 ในปี พ.ศ. 2512 ในขณะที่ภาคกลางและภาคตะวันออกมีการกระจายรายได้ที่ดีขึ้น กล่าวคือ จำนวนครัวเรือนที่ยากจนในภูมิภาคดังกล่าวได้ลดลงจากร้อยละ 19 เหลือร้อยละ 10 ในระยะเดียวกันความเหลื่อมล้ำทางรายได้ที่เพิ่มขึ้นนี้ส่วนหนึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากแนวทางการพัฒนาในระยะของแผนพัฒนาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทั้งสองฉบับที่ผ่านมา ซึ่งเน้นโครงการก่อสร้างปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เช่น ถนน ไฟฟ้า เขื่อน ท่าเรือ โทรศัพท เป็นต้น โดยตั้งอยู่ในความเชื่อพื้นฐานที่ว่า การเพิ่มการผลิตของประเทศจะต้องอาศัยปัจจัยพื้นฐานเหล่านี้ ปรากฏว่า โครงการเหล่านี้ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนบางส่วน เนื่องจากไม่สามารถส่งประโยชน์ให้ถึงประชาชนอย่างทั่วถึง ผู้ได้รับประโยชน์จะเป็นผู้ใกล้ชิดแหล่งที่จะใช้บริการพื้นฐานและมีปัจจัยการผลิตพร้อมมูล ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรม จึงเห็นได้ว่า แต่ละบุคคลมีโอกาที่จะได้รับประโยชน์จากการเพิ่มผลผลิตและรายได้ของตนจากการบริการและการลงทุนของรัฐไม่เท่าเทียมกัน จึงส่งผลให้ช่องว่างทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้มีการกระจายรายได้ที่แตกต่างกันมากขึ้น

การใช้จ่ายของภาครัฐในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 เป็นรายจ่ายเพื่อการพัฒนาประมาณ 57,500 ล้านบาท ส่วนใหญ่จะเป็นการสร้างรากฐานทางเศรษฐกิจ เช่น การชลประทาน การพลังงาน และการคมนาคมและขนส่ง ซึ่งรายจ่ายเพื่อการพัฒนาการเกษตร การพลังงาน การคมนาคมและขนส่ง จำนวนเงินประมาณ 33,400 ล้านบาท คิดเป็นประมาณร้อยละ 60 ของงบพัฒนา นอกจากนั้น รัฐบาลใช้จ่ายเพื่อการพัฒนาแหล่งชุมชนและท้องถิ่นต่าง ๆ เป็นจำนวนเงินประมาณ 10,200 ล้านบาท ด้านการพัฒนาสังคมการศึกษาและสาธารณสุข จำนวนเงินประมาณ 9,200 ล้านบาท

งพัฒนาส่วนที่เหลือจะเป็นการใช้จ่ายเพื่อส่งเสริมสนับสนุนอุตสาหกรรมส่วนเอกชน
และอื่น ๆ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 มุ่งเน้นการกระจายรายได้
เพื่อลดช่องว่างทางสังคม โดยการขยายการบริการด้านเศรษฐกิจและสังคมของรัฐไปสู่
ภูมิภาคและท้องถิ่นมากขึ้น ส่งเสริมการวางแผนครอบครัว เพื่อให้ครอบครัวที่ยากจน
ลดภาระทางเศรษฐกิจ และการปรับปรุงสถาบันและองค์กรทางด้านสินเชื่อการเกษตร
ตลอดจนการรักษาเสถียรภาพของระดับราคาสินค้าเกษตรกรรม ทางด้านเศรษฐกิจ
เน้นการยกระดับการผลิต โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งเป็น
การเพิ่มรายได้แก่ประชาชนในชนบท โดยเร่งรัดการผลิตการทดแทนการนำเข้า
และขยายการส่งออกเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ในด้านรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ เน้นหนัก
ไปในทางรักษาระดับสินค้าที่เป็นประโยชน์ต่อการครองชีพของประชาชน และรักษา
เสถียรภาพทางการเงินระหว่างประเทศ ส่งเสริมอุตสาหกรรมส่งออก และปรับปรุง
โครงสร้างการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ฉบับนี้ได้เริ่มพัฒนาการในช่วงระยะเวลาที่เศรษฐกิจโลกกำลังประสบปัญหา โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งระบบการเงินโลก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 เป็นต้นมา รัฐบาลสหรัฐได้ประกาศ
ลดค่าเงินดอลลาร์ติดตามด้วยวิกฤตการณ์พลังงาน มีการเพิ่มราคาน้ำมันถึง 4 เท่าตัว
ในช่วง 3 ปีแรก ส่งผลให้เกิดภาวะเงินเฟ้อและเศรษฐกิจชะงักงัน ส่งผลกระทบอย่างรุนแรง
ต่อประเทศไทยซึ่งมีระบบเศรษฐกิจแบบเปิด และสถานการณ์ยิ่งรุนแรงมากขึ้น เมื่อมี
การเคลื่อนไหวของผู้ใช้แรงงานบ่อยครั้ง ซึ่งมีสาเหตุมาจากความไร้เสถียรภาพทาง
การเมืองของประเทศ ดังนั้น แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับนี้ จึงมุ่ง
ที่จะฟื้นฟูเศรษฐกิจในช่วงที่เศรษฐกิจซบเซาและการลงทุนชะงักงัน ในขณะเดียวกัน
ก็พยายามรักษาอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไว้ในระดับที่เป็นไปได้ นอกจากนั้น
ก็ได้มีการปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับปัญหาทางการเมือง สังคม และความมั่นคง
โดยเน้นการลดช่องว่างของรายได้และความเหลื่อมล้ำทางสังคม ผลของการพัฒนา
การเศรษฐกิจประสบผลสำเร็จพอสมควรรัฐบาลได้ใช้มาตรการทางด้านการเงิน

และการคลังหลายประการเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ส่งผลให้เศรษฐกิจส่วนรวม มีการขยายตัวโดยเฉลี่ยร้อยละ 6.2 ต่อปี ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 7 ต่อปี อัตราเงินเฟ้อสูงขึ้นอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 11.4 ต่อปี ซึ่งเป็นผลมาจากวิกฤตการณ์น้ำมันและสินค้าปฐมราคาสูงขึ้น การส่งออกสินค้าและบริการ เพิ่มค่อนข้างสูง การนำเข้าก็สูงกว่าเป้าหมายมาก สำหรับการกระจายบริการทางด้าน เศรษฐกิจเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร โดยอาศัยการชลประทานสามารถทำได้เพียง ร้อยละ 0.3 ของเนื้อที่ชลประทานทั้งหมด การให้บริการไฟฟ้าแก่ประชาชนได้เพียง ร้อยละ 20 ทางด้านการบริการสังคมสามารถกระจายการให้บริการวางแผนครอบครัว ไปยังส่วนภูมิภาคได้มากขึ้น ทำให้อัตราการเพิ่มประชากรลดลง ส่วนการให้บริการ ทางด้านการศึกษาและสาธารณสุขยังไม่เพียงพอ เด็กวัยเรียนอยู่นอกระบบโรงเรียน ถึงร้อยละ 56 ส่วนการให้บริการทางด้านสาธารณสุขในชนบทยังขาดแคลน ทั้งปริมาณและคุณภาพ

การใช้จ่ายเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ- และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 มีจำนวนประมาณ 100,275 ล้านบาท ซึ่งได้จัดสรรตาม สาขาเศรษฐกิจและสังคมต่าง ๆ ดังนี้ การเกษตรและชลประทาน จำนวน 13,695 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 14.3 การอุตสาหกรรมเหมืองแร่ พาณิชยกรรมและบริการจำนวน 2,350 ล้านบาท การคมนาคมและขนส่ง จำนวน 19,475 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 18.4 การพลังงาน จำนวน 7,875 ล้านบาท และการใช้จ่ายของภาครัฐในด้านการพัฒนาสังคม จำนวน 56,880 ล้านบาท

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 มีแนวทางในการพัฒนา 2 แนวทาง คือ แนวทางแรก เน้นการฟื้นฟูภาวะเศรษฐกิจของประเทศ ขยายการผลิต ในภาคเกษตรกรรม และปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรม ขยายการผลิตเพื่อการส่งออก มุ่งรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ โดยเน้นฐานะดุลการชำระเงินและการขาดดุล งบประมาณให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม เพื่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจทั้งภายในประเทศ และภายนอกประเทศ โดยการพยายามรักษาเป้าหมายการผลิตทดแทนการนำเข้า

แผนการลงทุน แผนเงินกู้ แผนรายจ่าย แผนเร่งการส่งออกและระดับราคาให้เป็นไปอย่างมีระบบ แนวทางที่สอง เร่งบูรณะปรับปรุงการบริหารทรัพยากรหลักของชาติ รวมทั้งการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติมาพัฒนาในลักษณะที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนส่วนใหญ่ในชาติที่สำคัญ ได้แก่ การสำรวจและพัฒนาแหล่งพลังงานของประเทศ คือน้ำมันปิโตรเลียมและก๊าซธรรมชาติในบริเวณอ่าวไทย ตลอดจนฝั่งทะเลด้านตะวันออกของภาคใต้ แนวทางหลักของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 เน้นการใช้การลงทุนในภาครัฐเป็นเครื่องมือหลักในการกระตุ้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจลดช่องว่างทางเศรษฐกิจและสังคมในหมู่ประชาชนให้น้อยลง ในส่วนของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 ราคาน้ำมันเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วหลายเท่าตัวและประเทศไทยจำเป็นต้องพึ่งพาพลังงานจากต่างประเทศถึงร้อยละ 75 ของการใช้พลังงานทั้งหมด ในปี พ.ศ. 2524 ทำให้ต้องใช้รายได้จากการส่งออกสินค้าของประเทศซื้อน้ำมันจากต่างประเทศตามราคาที่สูงขึ้น ภาครัฐและเอกชนมุ่งใช้นโยบายเพิ่มการลงทุนเพิ่มรักษาระดับการเจริญเติบโต ส่งผลทำให้เกิดอัตราเงินเฟ้อสูงขึ้นถึงร้อยละ 11.6 จากผลการดำเนินงานเร่งฟื้นฟูภาวะเศรษฐกิจ ส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวอัตราเฉลี่ยร้อยละ 7.1 ต่อปี การผลิตในภาคเกษตรกรรมขยายตัวเฉลี่ยประมาณร้อยละ 3.5 ต่อปี ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายเฉลี่ยถึงร้อยละ 1.5

การใช้จ่ายของภาครัฐในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 มีจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 434,600 ล้านบาท เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 11.1 ต่อปี รายจ่ายของภาครัฐจำนวนดังกล่าว แยกเป็นงบบริหารทั่วไป 225,530 ล้านบาท รายจ่ายอุดหนุนท้องถิ่น 6,000 ล้านบาท รายจ่ายรักษาพยาบาลฟรีสำหรับผู้ที่มีรายได้น้อย 2,670 ล้านบาท และงบประมาณเพื่อการพัฒนา 200,400 ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 46.1 ของรายจ่ายรัฐทั้งหมด

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ได้มีการปรับแนวความคิดในการพัฒนาประเทศ โดยเน้นการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ เพื่อให้ระบบเศรษฐกิจและการผลิตภายในประเทศ สามารถปรับตัวรับสถานการณ์ของโลกในอนาคต เร่งระดม

เงินออมสร้างวินัยทางเศรษฐกิจ ยึดพื้นที่เป็นหลักในการวางแผนกำหนดแผนงาน และโครงการ เพื่อให้มีผลในทางปฏิบัติทั้งในภาครัฐและเอกชน เช่น พื้นที่เป้าหมาย เพื่อการพัฒนาชนบทพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก เป็นต้น เน้นการแก้ปัญหาความยากจนในชนบท โดยมีแผนงานและโครงการพัฒนาที่มุ่งให้หลักประกันที่จะให้ประชาชนในชนบทมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ช่วยเหลือตนเองได้และมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตและพัฒนาประเทศได้ต่อไปในอนาคต เน้นบทบาทและความร่วมมือจากภาคเอกชน ในการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ การผลิตในสาขาการเกษตร อุตสาหกรรม การพัฒนาพลังงานและเร่งการส่งออก เพื่อให้เอกชนได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ และแบ่งเบาภาระของรัฐในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ

การดำเนินงานตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ประสบกับเงื่อนไขและข้อจำกัดมาก เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจของโลกซบเซาติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน รัฐบาลไทยกำหนดมาตรการทางการคลังที่รัดกุมการใช้มาตรการทางการเงินใหม่ ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาภาวะหนี้ การใช้มาตรการเร่งรัดการส่งออก รวมทั้งการปรับลดค่าเงินบาทเมื่อปลายปี พ.ศ. 2527 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการส่งออกประกอบกับสถานการณ์เศรษฐกิจโลกในช่วงปลายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ได้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา ราคาน้ำมันและอัตราดอกเบี้ยลดลง ส่งผลทำให้การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย สำหรับอัตราเงินเฟ้อ การขาดดุลการค้า และดุลบัญชีเดินสะพัด ด้านการแก้ปัญหาความยากจนในชนบทประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ โดยรัฐสามารถจัดโครงการเพื่อแก้ปัญหาความยากจนได้ถึงร้อยละ 99.8 ของพื้นที่เป้าหมายทั้งหมด ทำให้ประชาชนในเขตพื้นที่เป้าหมายได้รับประโยชน์จากการพัฒนาหลายประการ เช่น ได้รับการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต ช่วยลดความเสื่อมโทรมของที่ดิน ได้รับการส่งเสริมให้มีงานทำในฤดูแล้ง ตลอดจนได้รับบริการด้านสาธารณสุขและสังคม เป็นต้น แต่ผลกระทบจากความผันผวนของเศรษฐกิจโลก ทำให้ผลการพัฒนาบางด้านการผลิตในภาคเกษตรและอุตสาหกรรมมีอัตราการขยายตัวต่ำกว่าเป้าหมาย ทำให้การขยายตัวทางเศรษฐกิจโดยส่วนรวมเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำกว่าเป้าหมายไปด้วย มีการขยายตัวประมาณร้อยละ 5 เปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดให้เพิ่มถึงร้อยละ 6.6 ต่อปี และการที่อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นต่ำ ทำให้เกิด

ปัญหาการว่างงาน มีคนว่างงานเพิ่มขึ้นจากประมาณ 2 แสนคน หรือร้อยละ 1.9 ของกำลังแรงงานในปี พ.ศ. 2524 เป็นประมาณ 1 ล้านคน หรือร้อยละ 3.6 ของกำลังแรงงานในปี พ.ศ. 2529 ทำให้แรงงานชนบทอพยพสู่เมืองเพิ่มขึ้น

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 รัฐบาลใช้มาตรการคลังเพื่อควบคุมการใช้จ่ายให้เป็นไปอย่างประหยัด เพื่อให้การขาดดุลงบประมาณโดยเฉลี่ยไม่เกินปีละ 22,000 ล้านบาท โดยมีเป้าหมายวงเงินงบประมาณเศรษฐกิจและสังคม มีจำนวน 799,340 ล้านบาท เทียบกับงบประมาณเศรษฐกิจและสังคมในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 ซึ่งมีจำนวน 252,450 ล้านบาท เพิ่มขึ้นกว่า 3 เท่า คิดเป็นร้อยละ 11.6 เหตุผลในการเพิ่มงบประมาณเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจากในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 เป็นช่วงการเร่งรัดปรับปรุงโครงสร้างเศรษฐกิจของชนบทเพื่อให้มีการกระจายรายได้ไปสู่ส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น และเป็นระยะการปฏิรูปโครงสร้างทางสังคมโดยเฉพาะการศึกษา สาธารณสุข โภชนาการ ควบคู่กับการกระจายบริการไปสู่ส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นชนบทห่างไกล

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 มีจุดมุ่งหมายเพื่อยกระดับการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าควบคู่ไปกับการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม โดยการปรับโครงสร้างกระบวนการผลิตให้สอดคล้อง และสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของตลาดโลก โดยเฉพาะในภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม และพลังงาน โดยการพัฒนาด้านสังคมและพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยการพัฒนารายได้ขั้นพื้นฐานทางสังคม แก้ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับนี้ มีการกำหนดเป้าหมายที่สำคัญไว้ 2 ประการ ดังนี้

1. การขยายตัวทางเศรษฐกิจโดยส่วนรวมกำหนดให้รักษาระดับการขยายตัวทางเศรษฐกิจโดยส่วนรวมเพิ่มขึ้นได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 5 โดยเฉลี่ยต่อปี เพื่อรองรับกำลังแรงงานใหม่ที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานไม่น้อยกว่า 3.9 ล้านคน โดยเน้นลักษณะการขยายตัวที่ช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และช่วยแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ หลายด้าน

ได้แก่ การสนับสนุนการสร้างงาน การกระจายรายได้และการรักษาคุณภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ

2. การพัฒนาคุณภาพของคน เพื่อให้สามารถพัฒนาสังคมให้ก้าวหน้า โดยมุ่งที่จะพัฒนาคุณภาพของคน โดยเน้นให้เกิดความสงบสุข เกิดความเป็นธรรม สอดคล้องและเอื้อต่อการพัฒนาประเทศยกระดับมาตรฐาน คุณภาพชีวิตของคนในชนบท และในเมืองให้ได้ตามเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยได้มีการกำหนดแนวทางสำคัญในอันที่จะนำไปสู่การจัดทำแผนงานและแผนปฏิบัติการไว้รวม 3 แนวทางด้วยกัน คือ

2.1 เพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาประเทศทั้งในด้านทรัพยากรมนุษย์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนปรับปรุงการบริหารและการจัดการ โดยยึดหลักการทำงานอย่างเป็นระบบและครบวงจร

2.2 ปรับปรุงระบบการผลิตการตลาด และยกระดับคุณภาพเพื่อให้สินค้าไทยสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ดียิ่งขึ้น

2.3 มุ่งกระจายรายได้และความเจริญไปสู่ภูมิภาคและชนบทให้มากขึ้น โดยยึดกลุ่มผู้มีรายได้ต่ำเป็นหลัก

การดำเนินงานตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวม โดยระบบเศรษฐกิจของประเทศมีการขยายตัวรวดเร็ว โดยเฉพาะโครงสร้างเศรษฐกิจหลักของประเทศได้มีการปรับตัวให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น โดยมีการกระจายตัวไปสู่สินค้าประเภทใหม่ ๆ หลายชนิดมากขึ้นกว่าเดิม รวมทั้งมีการขยายบริการทางด้านสาธารณูปโภค เช่น ประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ เป็นต้น เพิ่มขึ้น ตลอดจนคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบทที่ได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น และภาระหนี้สินของประเทศลดลง ระบบเศรษฐกิจมีการขยายตัวในอัตราที่สูงกว่าที่คาดหมายไว้มาก และปริมาณการลงทุนทั้งจากต่างประเทศและภายในประเทศเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้บริการขั้นพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ท่าเรือ สนามบิน เป็นต้น ไม่เพียงพอกับความต้องการ ในขณะที่เดียวกันก็ได้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่มีฝีมือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีแนวโน้มว่าปัญหานี้จะทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ ในอนาคต นอกจากนี้ ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ

และสิ่งแวดล้อมจะทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น เนื่องจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจได้ส่งผลให้มีการนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้เป็นจำนวนมาก โดยขาดการควบคุมที่ดีพอ มีผลทำให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายอย่างรวดเร็ว ขณะเดียวกันผลของการพัฒนาอุตสาหกรรมได้ทำให้เกิดมลพิษ

การใช้จ่ายภาครัฐในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 มีงบประมาณรายจ่ายประมาณ 1,266,000 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.0 ต่อปี ซึ่งจัดสรรให้งบรายจ่ายบริหารประมาณ 815,000 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 64.4 และเป็นรายจ่ายพัฒนา 451,000 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 35.6 หรือแบ่งออกเป็นงบประจำประมาณ 1,074,300 ล้านบาท และงบลงทุนประมาณ 191,700 ล้านบาท

แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 เน้นสร้างความสมดุลทางการพัฒนาควบคู่ไปกับการพัฒนาที่มีคุณภาพและยั่งยืน (sustainable) ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ คือ ประการแรก รักษาการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมและต่อเนื่องอย่างมีเสถียรภาพ ประการที่สอง เน้นการกระจายรายได้และกระจายการพัฒนาสู่ภูมิภาคและชนบท และประการที่สาม เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิตสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีเป้าหมายที่จะให้เศรษฐกิจมีการเจริญเติบโตในอัตราร้อยละ 9 พร้อม ๆ ไปกับการรักษาเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจ คือ อัตราเงินเฟ้อประมาณร้อยละ 5.5 และขาดดุลการค้าไม่เกินร้อยละ 7 ของ GDP โดยการพัฒนาอุตสาหกรรม เกษตรกรรม สร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ พัฒนาเทคโนโลยีและแรงงานบางประเภทเป็นพิเศษ กระจายรายได้และการพัฒนาไปสู่ภูมิภาคให้มากยิ่งขึ้น กระจายการถือครองทรัพย์สิน กำหนดรายได้และค่าจ้างอย่างเป็นธรรม ส่งเสริมองค์กรชุมชน พัฒนาคุณภาพชีวิต รักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ จากการพัฒนาส่งผลให้ในช่วงของแผนนี้ เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 8.2 ต่อปี โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2537-2538 เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.0 ต่อปี การส่งออกเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 14.3 สัดส่วนคนยากจนในปี พ.ศ. 2535 ลดลงเหลือร้อยละ 13.7 ของประชากร

ทั้งประเทศ บริการพื้นฐานทั้งถนน ไฟฟ้า ประปา ขยายครอบคลุมทั่วประเทศ คนไทย มีโอกาสได้รับการศึกษามากขึ้น และได้รับบริการทางสาธารณสุขครอบคลุมกว้างขวาง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 เป็นแผนที่ปรับเปลี่ยนแนวความคิด การพัฒนา จากเดิมที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นจุดหมายหลัก เป็นการเน้นให้คนเป็น ศูนย์การพัฒนา เปลี่ยนวิธีการวางแผนจากการวางแผนแบบแยกสาขาเศรษฐกิจ มาเป็น การพัฒนาแบบรวมส่วนหรือบูรณาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมุ่งเน้นให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ จะทำให้การพัฒนาประเทศก้าวเข้าสู่การพัฒนาที่ดี ในระยะยาว คือ เศรษฐกิจและสังคมไม่มีปัญหาและการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีเป้าหมายที่จะ ลดการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดให้อยู่ในระดับร้อยละ 3.4 ของผลผลิตรวมในปีสุดท้าย ของแผน และรักษาอัตราเงินเฟ้อให้อยู่ในระดับเฉลี่ยร้อยละ 4.5 ต่อปี เพิ่มคุณภาพ การศึกษา ด้วยการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐาน 9 ปี และเตรียมขยายการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็น 12 ปี ยกกระดับทักษะฝีมือและความรู้พื้นฐานให้แก่แรงงานในสถานประกอบการ โดยให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกต่อกลุ่มแรงงานอายุ 25-45 ปี ระดมการออมของ ภาคครัวเรือนให้เพิ่มขึ้นเป็นอย่างน้อยร้อยละ 10 ของผลผลิตรวมในปีสุดท้ายของ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ขยายปริมาณและเพิ่มคุณภาพของบริการ โครงสร้างพื้นฐานสู่ภูมิภาคและชนบท อนุรักษ์และฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ ไร่ให้ได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของพื้นที่ของประเทศ รวมทั้งรักษาพื้นที่ป่าชายเลน ให้คงไว้ สร้างโอกาสและเพิ่มทางเลือกในการประกอบอาชีพเกษตรกรในรูปแบบ ของเกษตรธรรมชาติ เกษตรอินทรีย์ เกษตรผสมผสาน และวนเกษตร เพิ่มการลงทุน ในการควบคุมและฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในเมือง ภูมิภาค และชนบท

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 เป็นแผนที่ได้อัญเชิญแนวปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาเป็นปรัชญา

นำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ ได้ัญญะเชษฐ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ ควบคู่ไปกับกระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 โดยยึดหลักทางสายกลาง เพื่อให้ประเทศรอดพ้นจากวิกฤต สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุล มีคุณภาพและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และสถานการณ์เปลี่ยนแปลงต่าง ๆ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุลทั้งด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าหมายที่จะให้เศรษฐกิจขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 4.0-5.0 ต่อปี อัตราเงินเฟ้อเฉลี่ยไม่เกินร้อยละ 3.0 ต่อปี เพิ่มการจ้างงานใหม่ไม่ต่ำกว่า 230,000 ต่อปี รักษาดุลบัญชีเดินสะพัดให้อยู่เฉลี่ยประมาณร้อยละ 1.0-2.0 ของผลิตภัณฑ์ภายในประเทศเบื้องต้น ยกกระตักการศึกษาโดยให้ประชาชนอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป มีการเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 9 ปี ในปี พ.ศ. 2549 ยกกระตักการศึกษาของแรงงานให้ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50.0 ในปี พ.ศ. 2549 ขยายประกันสุขภาพให้ครอบคลุม ลดความยากจน โดยดำเนินมาตรการทางเศรษฐกิจที่เอื้ออาทรต่อคนจน เพิ่มโอกาสการพัฒนาคุณภาพชีวิต และสร้างศักยภาพให้คนจนเข้มแข็งมีภูมิคุ้มกันสามารถพึ่งตนเองได้ ตลอดจนลดสัดส่วนคนยากจนให้ไม่เกินร้อยละ 12.0 ของประชากรของประเทศในปี พ.ศ. 2549 ผลการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 สรุปได้ว่า ประสบความสำเร็จที่น่าพอใจ เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวได้อย่างต่อเนื่องในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 5.7 ต่อปี เสถียรภาพทางเศรษฐกิจปรับตัวสู่ความมั่นคง ความยากจนลดลง ขณะเดียวกัน ระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นมาก อันเนื่องมาจากการดำเนินการเสริมสร้างสุขภาพอนามัยการมีหลักประกันสุขภาพที่ มีการปรับปรุงทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ โดยครอบคลุมคนส่วนใหญ่ของประเทศ และการลดลงของปัญหาสุขภาพเสพติด

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 มุ่งสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” ภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาคอนให้มีคุณภาพพร้อมคุณธรรม และรอบรู้อย่างเท่าทัน มีสุขภาพที่ดี มีครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้

เสริมสร้างเศรษฐกิจให้มีคุณภาพ เสถียรภาพและเป็นธรรม มุ่งปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถแข่งขัน มีภูมิคุ้มกันจากความผันผวนของสภาพแวดล้อมในยุคโลกาภิวัตน์ บนพื้นฐานการบริหารเศรษฐกิจส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ มีระดับการออมที่พอเพียง ปรับโครงสร้างการผลิตและบริการบนฐานความรู้และนวัตกรรม ใช้จุดแข็งของความหลากหลายทางชีวภาพและเอกลักษณ์ความเป็นไทย ควบคู่กับการเชื่อมโยงกับต่างประเทศ โดยมีเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพคนไทยทุกคนทั้งทางร่างกาย จิตใจ ความรู้ ความสามารถ ทักษะการประกอบอาชีพ และมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต เพื่อนำไปสู่ความเข้มแข็งของสังคมไทย โดยการเพิ่มจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยเป็น 10 ปี พัฒนากำลังแรงงานระดับกลางที่มีคุณภาพเพิ่มเป็นร้อยละ 60 ของกำลังแรงงานทั้งหมด กำหนดให้อายุคาดเฉลี่ยของคนไทยสูงขึ้นเป็น 80 ปี ควบคู่กับการลดอัตราเพิ่มของการเจ็บป่วย นำไปสู่การเพิ่มผลิตภาพแรงงาน และลดรายจ่ายด้านสุขภาพร้อยละ 10 พัฒนาชุมชนและแก้ปัญหาความยากจน มีแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ลดคดีอาชญากรรมลงร้อยละ 10 และขยายโอกาสการเข้าถึงแหล่งทุน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และลดสัดส่วนผู้อยู่ใต้เส้นความยากจนลงเหลือร้อยละ 4 ภายในปี พ.ศ. 2554 ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้มีความสมดุลและยั่งยืน โดยให้สัดส่วนภาคเศรษฐกิจในประเทศต่อภาคการค้าระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 75 ภายในปี พ.ศ. 2554 ผลิตภาพการผลิตรวมเพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3 ต่อปี อัตราเงินเฟ้อเฉลี่ยไม่เกินร้อยละ 4 ต่อปี และสัดส่วนหนี้สาธารณะต่อผลิตภัณฑ์ภายในประเทศเบื้องต้น ไม่เกินร้อยละ 50 รักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพ โดยให้มีพื้นที่ป่าไม้ไว้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 33 โดยเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 18 ของพื้นที่ประเทศ มุ่งให้ธรรมาภิบาลของประเทศดีขึ้น มีคะแนนภาพลักษณ์ของความโปร่งใสอยู่ที่ร้อยละ 5 ภายในปี พ.ศ. 2554 ระบบราชการมีขนาดที่เหมาะสม ดำเนินงานที่คุ้มค่าเพิ่มขึ้นด้วยการลดกำลังคนภาคราชการส่วนกลางให้ได้ร้อยละ 10 ภายในปี พ.ศ. 2554 ธรรมาภิบาลในภาคเอกชนเพิ่มขึ้น ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดเก็บรายได้ มีอิสระในการพึ่งตนเอง ภาคประชาชนเข้มแข็ง รู้สิทธิหน้าที่ มีส่วนในการตัดสินใจและรับผิดชอบในการบริหารจัดการประเทศ

ปัญหาที่เกิดจากการพัฒนาเศรษฐกิจที่ผ่านมา

จากความเจริญเติบโตและการพัฒนาเศรษฐกิจในช่วงเวลาที่ผ่านมา ประสบปัญหาหลายประการ ดังนี้ (สถาบันส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้, 2554)

1. ความไม่เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

ความเป็นประชาธิปไตยเป็นรูปแบบใด ต้องดูลักษณะการเมือง การปกครองในประเทศนั้น เช่น “เสรีประชาธิปไตย” เป็นแบบที่ให้สิทธิเสรีภาพแก่ปัจเจกชน ทั้งการเมืองและเศรษฐกิจ “สังคมนิยมประชาธิปไตย” เป็นแบบที่ให้สิทธิแก่ปัจเจกชน มีสิทธิอิสระเสรีในการเลือกผู้ปกครองตามความต้องการของตน ส่วนทางด้านเศรษฐกิจรัฐเข้ามาแทรกแซง เพื่อความเป็นธรรมของผู้ด้อยโอกาส “ประชาธิปไตยนำวิถี” เป็นลักษณะการปกครองที่รัฐควบคุมการเมืองและเศรษฐกิจ ในสภาพของการเมือง การปกครองของไทยจะต้องเป็นลักษณะเฉพาะ เนื่องจากประเทศไทยมีพุทธศาสนา และมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ปัจจุบันสภาพที่เป็นอยู่ คือ

1.1 การปกครองในระดับท้องถิ่นยังไม่ได้รับการพัฒนา การบริหารการปกครองยังถูกควบคุมโดยระบบราชการ วิธีการยังไม่เป็นที่ยอมรับ ในแนวคิดที่ว่า “ประชาชนเป็นผู้รู้ดีถึงความต้องการ”

1.2 การปกครองยังยึดศูนย์อำนาจที่ส่วนกลาง การบริหารการปกครองชอบใช้วิธีของเผด็จการ เช่น การสั่งปิดหนังสือพิมพ์ ซึ่งเป็นวิธีการที่ขัดต่อหลักประชาธิปไตย

1.3 การเลือกตั้งยังมีการซื้อสิทธิขายเสียง ประชาชนถูกชี้นำโดยอิทธิพลทางด้านเศรษฐกิจ การเลือกตัวแทนเพื่อไปทำหน้าที่ในการบริหารหรือตรารัฐธรรมนูญ ยังไม่เกิดจากตัวแทนปวงชนอย่างแท้จริง ประชาธิปไตยที่แท้จริงประชาชนจะต้องมีความรู้สึกว่าได้ถูกปกครองน้อยที่สุด

2. การพัฒนาระบบเศรษฐกิจเสรี

ระบบการค้าเสรีเป็นเครื่องมือของรัฐในการเปิดโอกาสให้บุคคลแข่งขันความรู้ความสามารถในการผลิตสินค้าและบริการ ในปัจจุบันโอกาสความเท่าเทียมของประชาชนไม่เท่ากัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องทุน ข้อมูลข่าวสาร การผลิตสินค้า จะตกอยู่กับผู้ที่มีทุนมาก มีโอกาสดี ดังนั้น จะผูกขาดการผลิตสินค้า การตั้งราคาผลสะท้อนเกิดขึ้นที่ผู้บริโภค คือ

ประชาชนส่วนใหญ่ต้องซื้อสินค้าในราคาที่สูงกว่าที่กำหนดและคุณภาพของสินค้าอาจจะไม่ดีเพียงพอ

3. ปัญหาสังคม

แผนพัฒนาประเทศที่ผ่านมา มุ่งเน้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจให้ความสำคัญน้อยในด้านการพัฒนาสังคม สิ่งแวดล้อม และการศึกษา ปัญหาที่ตามมา คือ ปัญหาโสเภณี การทุจริตแรงงาน อาชญากรรม เป็นต้น

4. ปัญหาการยอมรับจากนานาชาติ

แนวคิดในการลงทุนของประเทศที่พัฒนาแล้ว ไม่ยอมรับนโยบายการพัฒนาประเทศของรัฐบาลเผด็จการเพราะการลงทุนจะขาดความมั่นคง ดังนั้น การกำหนดบทบาทและทำที่ทางการทูตกับนานาชาติต้องกระทำอย่างชาญฉลาด สร้างพันธมิตรที่ดีต่อประเทศต่าง ๆ ในโลก

5. ความมั่นคงและความปลอดภัยของประเทศ

ในภาวะที่กำลังพัฒนาประชาธิปไตย กองทัพจะต้องประทับระครองการปกครองระบอบประชาธิปไตย รักษาความมั่นคงในประเทศ ในขณะที่ทั่วโลกมีการแข่งขันทางเทคโนโลยี เศรษฐกิจ ประเทศที่เจริญแล้ว สามารถดูดเอาทรัพยากรธรรมชาติจากประเทศที่ด้อยพัฒนา ดังนั้น โอกาสความเสียเปรียบด้านดุลการค้า และฐานทางเศรษฐกิจของประเทศย่อมจะมีผลกระทบด้านความมั่นคงปลอดภัยของชาติ จึงเป็นปัญหาต่อการพัฒนาประเทศโดยตรง